Raadsvoorstel

Onderwerp **Zaakid**	Adviezen burgerberaad afvalbeleid 2024-108915
Auteur	Rolf Schuurman +31793469565 R.Schuurman@zoetermeer.nl
Gemeentesecretaris	Huykman, B.J.D.
Afdelingshoofd	Kramps I.F. (Inge)
Portefeuillehouder	Wethouder Blansjaar
Medeverantwoordelijke(n)	

Uiterste behandeldatum (+ reden)	B&W vergadering van 3 september 2024, om hiermee besluitvorming door de raad in november te verkrijgen.
Programma(s)	Programma 3 Leefbaarheid, duurzaam en groen
Eerdere besluitvorming	Raadsvoorstel Burgerberaad over afvalbeleid d.d. 27 november 2023 Notitie Vraagstelling en randvoorwaarden Burgerberaad afvalbeleid d.d. 27 november 2023 Plan van aanpak Burgerberaad d.d. 27 november 2023 Raadsbesluit Burgerberaad over afvalbeleid d.d. 27 november 2023
Samenvatting	Van 4 april tot en met 29 juni 2024 is het burgerberaad over het afvalbeleid actief geweest. Uit de bevolking van Zoetermeer zijn, na een uitvoerig lotingsproces, 170 bewoners geselecteerd. Hierbij is gelet op een goede afspiegeling van de samenstelling van de Zoetermeerse bevolking. Vervolgens zijn er 5 bijeenkomsten geweest waar gemiddeld 129 inwoners aan deel hebben genomen. Het burgerberaad is begeleid door een extern bureau. Tijdens de bijeenkomsten hebben de deelnemers hun mening kunnen vormen over het afvalbeleid en hebben zij gebruik gemaakt van interne en externe deskundigen. Over uiteenlopende onderwerpen heeft het burgerberaad nagedacht en is tot adviezen gekomen, waarbij een afweging werd gemaakt tussen duurzaamheid, gemak en kosten. Het proces heeft geleid tot 15 aangenomen adviezen (een advies werd aangenomen bij 2/3 meerderheid) over hoe het toekomstige afvalbeleid eruit moet komen te zien. De adviezen richten zich in grote lijnen op meer communicatie en beter faciliteren van inwoners om het afval te kunnen scheiden. De raad heeft eerder besloten deze adviezen als zwaarwegend te zien.
Bijlagen	1. Eindverslag Burgerberaad Afvalbeleid Zoetermeer 2. Eindevaluatie Burgerberaad Afvalbeleid Zoetermeer

Raadsbesluit

Raadsvoorstel Adviezen burgerberaad afvalbeleid
2024-108915

De raad van de gemeente Zoetermeer;
Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 27 augustus 2024

besluit

1. Kennis te nemen van de aangenomen adviezen van het burgerberaad zoals beschreven in de bijlage ‘Eindverslag burgerberaad afvalbeleid Zoetermeer’.
2. het college opdracht te geven om de adviezen, zoals hieronder genoemd, te verwerken in een te maken afvalbeleidsplan en dit in het tweede kwartaal van 2025 ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad.
    1. Plastic: Gemak voor iedere dag! Advies: Investeer in het makkelijker scheiden van het PBD afval.
    2. Scheiden in en aan huis voor de hoogbouw en laagbouw. Advies: Faciliteer afval scheiden in en aan huis.
    3. Scheid (aan) je plastic (laagbouw). Advies: Scheiden dichtbij de voordeur door middel van minicontainer PBD.
    4. PBD, aan de slag ermee! Advies: Dat de gemeente PBD gaat toevoegen bij alle ondergrondse containers.
    5. Hoogbouw + Oosterheem: Scheid (aan je) plastic. Advies: Aanbieden mogelijkheid scheiden plastic hoogbouw.
    8. Gemak dient de mens! Advies: Maak prioriteit van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de milieueilanden ondergrondse containers.
    9. GFT + E van grijs naar groen: gewoon doen! Advies: Inwoners van Zoetermeer stimuleren om naast tuinafval ook groente-, fruitafval en etensresten te scheiden.
    10. Ophalen grofvuil blijft gratis. Advies: In het beleid opnemen dat grofvuil ophalen voor bewoners gratis blijft ongeacht aantal ophaalmomenten.
    13. Effectieve communicatie over afval. Advies: Informatie richting burgers verbeteren over het nut en noodzaak van afval scheiden.
    14. Welk afval moet waar? Simpel scheiden! Advies: Verbeter de inhoudelijke informatie en maak deze toegankelijk via elektronische en analoge media.
    15. Leer en doe mee. Advies: Huishoudens informatie geven over hoe ze afvalproductie van meer naar minder kunnen terugbrengen.
    16. Doe met kennis en gemak afval in de juiste bak. Advies: Zorg voor meer bekendheid over opruiminitiatieven en voor een verbreding van opruimmogelijkheden op drukke sociale plekken.
    17. Grofvuil ophaal. Advies: Communicatie verbeteren over grofvuilophaal
    18. Meer druk op producenten. Advies: Gemeente Zoetermeer gaat landelijk in samenwerking met de VNG en lokaal met MKB pleiten voor vermindering van verpakkingen van producenten.
    19. Jong geleerd, oud gedaan. Advies: In gesprek gaan met de basisscholen over het aanbieden/laten ontwikkelen van lespakketten. Dit helpt ook anderstalige ouders. Begin vroeg met bewustwording.

Dit besluit treedt in werking twee weken na de bekendmaking daarvan. Tenzij over dit besluit een inleidend verzoek tot het houden van een referendum wordt gedaan.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 7 oktober 2024

de griffier,	de voorzitter,
drs. R. Blokland MCM	drs. M.J. Bezuijen

Toelichting

Probleemstelling en kader

Inleiding
In het coalitieakoord ‘Samen doen wat nodig is’ is opgenomen dat het bestuur een burgerberaad wil starten over het onderwerp afval. Een burgerberaad over dit onderwerp is wenselijk gelet op de voorgeschiedenis met het Afval- en grondstoffenbeleidplan 2020 en het Referendum. Om nieuw beleid te kunnen vormgeven is het van belang voldoende steun uit de bevolking te hebben. Het bovenstaande heeft geleid tot het opstarten van het burgerberaadproces. De adviezen van het burgerberaad worden als zwaarwegend gezien.

Na een uitgebreide voorbereidingsperiode is in de maanden april mei en juni 2024 het burgerberaad vijfmaal bij elkaar gekomen om voorwaarden te formuleren voor het toekomstige afvalbeleid in Zoetermeer. De vraagstelling was: ‘Aan welke voorwaarden moet het afvalbeleid van de gemeente Zoetermeer voldoen?”. Tijdens het proces hebben de deelnemers hun mening kunnen vormen over afval. De deelnemers hebben door expertise van buitenaf binnen te halen en door zich in te lezen, diverse onderwerpen gekozen om mee aan de slag te gaan. De onderwerpen zijn uitgewerkt in een twintigtal adviezen. Bij het schrijven van de adviezen is een afweging gemaakt tussen gemak, kosten en duurzaamheid. In de laatste bijeenkomst is gestemd over de adviezen en zijn bij 2/3 meerderheid 15 adviezen aangenomen.

Het college heeft met dit voorstel de adviezen van het burgerberaad één op één doorgezet naar uw raad. In onderstaande argumenten wordt ingegaan op de adviezen die gaan over de inzameling van plastic, communicatie over afvalinzameling en grofvuil. Dit is gedaan om de onderwerpen te verduidelijken en betreft een toelichting op 12 van de 15 adviezen. Ter volledigheid zijn alle adviezen in de daaronder staande tabel beoordeeld op duurzaamheid, gemak en kosten.

Eindverslag burgerberaad
Het verloop van het proces is beschreven in de bijlage ‘Eindverslag burgerberaad afvalbeleid Zoetermeer’. Daarin zijn ook de adviezen opgenomen. Per advies is een beschrijving gemaakt van het probleem, het doel en hoe men het doel wil bereiken.
De aangenomen adviezen zijn in grote lijnen te beschrijven als: duidelijke communicatie over afvalinzameling naar de inwoners, meer faciliteren van met name PBD (plastic, blik en drinkpakken), scheiding dicht bij huis, toegankelijkheid van voorzieningen en aanpak (zwerf)vuil in de woonwijken.

Evaluatie burgerberaad
In bijlage 2 treft u de evaluatie van het burgerberaad onder de deelnemers aan. Deze evaluatie is uitgevoerd door bureau EMMA, die het burgerberaad heeft begeleid.
Het burgerberaad wordt ook ambtelijk geevalueerd. U ontvangt die evaluatie in Q1 2025. De ervaringen en resultaten van het burgerberaad worden meegenomen in de evaluatie van de kadernota Participatie en Participatieverordening. Deze evaluatie wordt in 2025 afgerond.

Beoogd effect
Instemming verkrijgen op de adviezen van het burgerberaad om daarmee te voldoen aan de wensen van de bevolking en bij te dragen aan een afvalinzameling waarbij rekening is gehouden met de aspecten duurzaamheid, gemak en kosten. De adviezen zijn vervolgens input voor een te maken beleidsplan.

Voorstel/keuzemogelijkheden/risico's

1. Kennis te nemen van de aangenomen adviezen van het burgerberaad zoals beschreven in de bijlage 'Eindverslag burgerberaad afvalbeleid Zoetermeer'.
2. het college opdracht te geven om de adviezen, zoals hieronder genoemd, te verwerken in een te maken afvalbeleidsplan en dit in het tweede kwartaal van 2025 ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad.
    1. Plastic: Gemak voor iedere dag! Advies: Investeer in het makkelijker scheiden van het PBD afval.
    2. Scheiden in en aan huis voor de hoogbouw en laagbouw. Advies: Faciliteer afval scheiden in en aan huis.
    3. Scheid (aan) je plastic (laagbouw). Advies: Scheiden dichtbij de voordeur door middel van minicontainer PBD.
    4. PBD, aan de slag ermee! Advies: Dat de gemeente PBD gaat toevoegen bij alle ondergrondse containers.
    5. Hoogbouw + Oosterheem: Scheid (aan je) plastic. Advies: Aanbieden mogelijkheid scheiden plastic hoogbouw.
    8. Gemak dient de mens! Advies: Maak prioriteit van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de milieueilanden ondergrondse containers.
    9. GFT + E van grijs naar groen: gewoon doen! Advies: Inwoners van Zoetermeer stimuleren om naast tuinafval ook groente-, fruitafval en etensresten te scheiden.
    10. Ophalen grofvuil blijft gratis. Advies: In het beleid opnemen dat grofvuil ophalen voor bewoners gratis blijft ongeacht aantal ophaalmomenten.
    13. Effectieve communicatie over afval. Advies: Informatie richting burgers verbeteren over het nut en noodzaak van afval scheiden.
    14. Welk afval moet waar? Simpel scheiden! Advies: Verbeter de inhoudelijke informatie en maak deze toegankelijk via elektronische en analoge media.
    15. Leer en doe mee. Advies: Huishoudens informatie geven over hoe ze afvalproductie van meer naar minder kunnen terugbrengen.
    16. Doe met kennis en gemak afval in de juiste bak. Advies: Zorg voor meer bekendheid over opruiminitiatieven en voor een verbreding van opruimmogelijkheden op drukke sociale plekken.
    17. Grofvuil ophaal. Advies: Communicatie verbeteren over grofvuilophaal
    18. Meer druk op producenten. Advies: Gemeente Zoetermeer gaat landelijk in samenwerking met de VNG en lokaal met MKB pleiten voor vermindering van verpakkingen van producenten.
    19. Jong geleerd, oud gedaan. Advies: In gesprek gaan met de basisscholen over het aanbieden/laten ontwikkelen van lespakketten. Dit helpt ook anderstalige ouders. Begin vroeg met bewustwording.

Argumenten

1.1 Het eindverslag van het burgerberaad met de adviezen geeft een overzicht van het doorlopen proces.

Door kennis te nemen van het eindverslag geeft het inzicht hoe het proces is verlopen en waar rekening mee is gehouden. De adviezen zijn het uiteindelijke product van kennisontwikkeling van de deelnemers van het burgerberaad en hun visie op wat goed is voor Zoetermeer om te doen. Het burgerberaad kiest voor meer communicatie en uitbreiding van fysieke faciliteiten (inzamelmiddelen).

2.1 Uitbreiding van inzamelmiddelen voor PBD bij zowel laag- als hoogbouw heeft een positief effect op duurzaamheid, gemak en kostenreductie.

Nu wordt PBD ingezameld bij ruim 60 milieueilanden verspreid over de stad. Dit resulteert in 9 kg PBD per persoon per jaar. De jaarlijkse sorteerproeven laten zien dat er nog circa 25 kg PBD per persoon per jaar in het restafval zit. Door laagbouw te voorzien van minicontainers en hoogbouw met ondergrondse containers gaat de inzamelrespons omhoog. Verwachting is dat circa 25 kg PBD wordt gescheiden met deze maatregelen. Dit blijkt uit eerder gehouden proeven in de wijken Oosterheem, De Leyens en Rokkeveen in 2017. Ook klopt dit met het landelijk beeld bij gemeenten die dit proces hebben doorlopen. Belangrijk aandachtspunt is de mate van vervuiling van ingezameld PBD bij hoogbouw.
Dit is positief voor de drie aspecten:

- **Duurzaamheid**: Plastic, blik en drinkpakken worden gedeeltelijk verwerkt tot nieuwe producten en er wordt minder restafval verbrand (minder CO2 uitstoot).
- **Gemak**: Bewoners hoeven niet meer naar een milieueiland te gaan maar kunnen in de directe omgeving het PBD kwijt.
- **Kostenreductie:** Minder restafvalverbranding is een besparing op de verbrandingskosten (€127 per ton, tarief 2024) en meer PBD inzameling levert een vergoeding op (€261 per ton, tarief 2024).

2.2 Inzetten op communicatie via media en fysieke middelen dragen bij aan een goede afvalinzameling.

Inwoners die deelnamen met het burgerberaad wisten maar gedeeltelijk hoe afval ingezameld moet worden. Veel regels over het beleid waren niet bekend. Dit heeft geleid tot vijf adviezen op het thema communicatie. Het betreft communicatie via media en communicatie door middel van fysieke maatregelen om inwoners beter te informeren (bijvorbeeld stickers, borden, etc). Communicatie draagt bij aan een beter begrip en motiveert inwoners afval te scheiden. Wanneer dit tegelijk met uitbreiding van inzamelmiddelen gaat, is het effect op het terugdringen van restafval nog groter.

2.3 Maatregelen gericht op de inzameling van PBD hebben een positief effect op de inzameling van andere afvalstromen.

Naast dat communicatie over de volle breedte een betere inzamelrepsons geeft, zorgt de uitbreiding van inzamelmiddelen voor PBD voor betere inzamelresultaten op andere afvalstromen zoals GFT (groente, fruit en tuinafval) , glas, papier en textiel. Omdat Zoetermeer in het restafval nog veel van deze afvalstromen heeft, is de potentie groot. Deze bijvangst is al ervaren in gemeenten die extra inzetten op bronscheiding.

2.4 Grofvuil gratis blijven ophalen volgens het bestaande beleid levert gemak voor de inwoners.

Dit advies (nr 10) draagt vooral bij aan meer gemak voor de inwoners. Het zorgt ervoor dat mensen die niet de middelen hebben om het grofvuil te brengen er toch vanaf kunnen komen. Een betere communicatie (advies 17) maakt het daarbij nog makkelijker.
Op duurzaamheid scoort advies 10 negatief omdat grofvuil uit de wijken niet gescheiden kan worden ingezameld.
Op kosten scoort dit advies neutraal. Omdat het bestaande beleid wordt gehandhaafd heeft het geen negatief effect op de afvalstoffenheffing. Wel goed om te realiseren dat gratis ophalen van grofvuil niet bestaat. Jaarlijks wordt circa € 300.000 uitgegeven aan het ‘gratis’ ophalen van het grofvuil uit de wijken.

2.5 De adviezen zijn de basis voor een afvalbeleidsplan dat in het tweede kwartaal 2025 aan de raad wordt aangeboden.

Om te zorgen dat de adviezen ook daadwerkelijk tot uitvoering komen, wordt eerst een (beleids)plan gemaakt. Hierin wordt per thema uitgewerkt wat nodig is om de maatregelen uit te kunnen voeren en welke doelen ermee bereikt worden. Waar mogelijk wordt een indicatie gegeven van het effect op de hoeveelheid restafval en de afvalstoffenheffing.

In onderstaand overzicht staat de bijdrage van elk advies aan duurzaamheid, gemak en kosten(reductie). Deze beoordeling is het resultaat van de toetsing van de adviezen door interne en externe deskundigen tijdens het burgerberaad proces.

advies	onderwerp	duurzaamheid	gemak	kostenreductie
1	PBD hoog- en laagbouw	+	+	+
2	PBD hoog- en laagbouw + scheiden in huis	+	+	+
3	PBD laagbouw	+	+	+
4	PBD hoogbouw	+	+	+
5	PBD hoogbouw	+	+	+
8	Spreiding milieueilanden	+	+	+/-
9	Stimuleren inzameling groente fruit en etensresten	+	+/-	+
10	Ophalen grofvuil blijft zoals nu geregeld is	-	+	+/-
13	Communicatie inzameling	+	+	+/-
14	Communicatie inzameling	+	+	+/-
15	Communicatie inzameling	+	+	+/-
16	Zwerfvuil aanpak	+	+/-	+/-
17	Communicatie grofvuil ophalen	+	+/-	+/-
18	Terugdringen overbodige verpakkingen /druk op producenten	+	+	+/-
19	Lespakketten basisscholen	+	+/-	+/-

\+ = positief
+/- = neutraal
\- = negatief

Kanttekeningen

2.1 Advies 3 geeft als advies mee om driewekelijks bij laagbouw de minicontainers te legen volgens het schema: week 1: GFT, week 2: Restafval, week 3 PBD, etc.

Dit systeem heeft als voordeel dat niet geinvesteerd hoeft te worden in extra inzamelvoertuigen en personeel. Immers zijn er geen twee routes (bijvoorbeeld restafval en PBD) in éénzelfde week. Wel zijn er de volgende aandachtspunten:

- Het GFT ophalen gaat naar eens in de drie weken. In de zomermaanden is het wenselijk om vaker op te halen i.v.m. stank. Dit betekent voor de zomermaanden extra routes.
- Inwoners met een grote tuin komen mogelijk niet uit met één container. Een tweede container is dan een optie. Ook kan een kleine container van 140 liter naar 240 liter ingewisseld worden.
- Restafval ophalen eens in de drie weken is voor de meeste huishoudens, mits ze goed scheiden, zeker haalbaar. Immers het volume PBD in het restafval verhuist naar de PBD container.
- Een aantal inwoners heeft extra restafval als gevolg van bijvoorbeeld luiers. Hierdoor is de restafvalcontainer snel vol. Een extra container beschikbaar stellen is een optie.

- In de wijk Oosterheem wordt geen gebruik gemaakt van minicontainers maar ondergrondse containers. Wanneer gekozen wordt voor invoering van minicontainers in deze wijk betekent het een extra investering in inzamelvoertuigen en personeel.

2.2 Het gratis ophalen van grofvuil (advies 10) volgens het huidige beleid zorgt voor veel ongescheiden grofvuil wat verbrand wordt.

Bij het ophalen in de wijken is het niet mogelijkheid grofvuil te scheiden, zoals dit wel het geval is op het zelfbrengdepot. Daarnaast zorgt dit systeem dat inwoners, tegen de regels in, zonder afspraak het grofvuil aan de weg zetten. Dit zorgt voor overlast.

2.3 Ondergrondse containers voor PBD bij hoogbouw zorgt landelijk voor veel afkeur als gevolg van vervuiling met restafval.

Dit zorgt voor kosten in plaats van opbrengsten en de duurzaamheid is er ook niet bij gebaat. Belangrijk is dat invoering stapsgewijs met goede monitoring gedaan moet worden. Communicatie naar inwoners en toepassen van containers met toegangscontrole (bijv. pasje) zijn noodzakelijk. Een test uitvoeren bij een beperkt aantal hoogbouwcomplexen, om een juiste keuze te kunnen maken met de minste vervuiling, is verstandig. Dit voordat een complete uitrol van containers bij hoogbouw start.
Vervuiling bij minicontainers bij laagbouw is minder een issue. Wel is een goede handhaving en communcatie vanaf de start van uitreiking van de containers belangrijk.

Financiën
De adviezen hebben financiele consequenties. Deze zullen bij de tot standkoming van het beleidsplan meegenomen worden.

Controleprotocol
Niet van toepassing.

Participatie en Communicatie
Het burgerberaad is een nieuwe vorm van participatie op een gekozen thema. Deze nieuwe vorm zal in kwartaal 1 van 2025 worden geëvalueerd en eventueel in participatiebeleid worden opgenomen. Zie voor verdere informatie het eindverslag van dit participatieproces. Gedurende het proces is uitgebreid gecommuniceerd naar inwoners, raad en college. Het burgerberaad heeft een groep van 40 deelnemers ingesteld, die het besluitvormingsproces blijven volgen.

Duurzaamheid
Duurzaamheid is één van de aspecten waarop de adviezen in dit raadsvoorstel zijn beoordeeld. De adviezen dragen grotendeels bij aan een duurzamere samenleving.

Toegankelijkheid en bruikbaarheid voor gehandicapten
De adviezen zijn mede tot stand gekomen door inwoners met een beperking. In de adviezen is hier rekening mee gehouden.

<u>Planning</u>
Na instemming van de raad met de zwaarwegende adviezen van het burgerberaad wordt gestart met het maken van een afvalbeleidsplan. In dit plan worden de adviezen uitgewerkt naar maatregelen. Per maatregel wordt vervolgens beschreven wat nodig is om het te realiseren. Hierin worden de kosten, inzet en planning van de maatregelen in beeld gebracht. Aan het eind van het tweede kwartaal 2025 wordt het plan ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.